

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus: neuvoston asetus tuomioistuimen toimivallasta, sovellettavasta lainsäädännöstä, tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta ja yhteistyöstä elatusapuun liittyvissä asioissa”

KOM(2005) 649 lopullinen — 2005/0259 CNS

(2006/C 185/07)

Neuvosto päätti 13. helmikuuta 2006 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellämainitusta aiheesta

Asian valmistelusta vastannut ”työllisyys, sosiaalasiat, kansalaisuus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 20. maaliskuuta 2006. Esittelijä oli Daniel **Retureau**.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 20.—21. huhtikuuta 2006 pitämässään 426. täysistunnossa (huhtikuun 20. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 133 ääntä puolesta ja 3 vastaan 3:n pidettyssä äänestämässä.

1. Komitean lausunnon pääsisältö

1.1 Ehdotus asetukseksi liittyy Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 65 artiklaan, ja sen oikeusperusta on kyseisen sopimuksen 61 artiklan c kohta. Kun otetaan huomioon elatusapusaatavien erityispiirteet ja se, että ne voidaan periä jäsenvaltiosta toiseen, ehdotetussa asetuksessa noudatetaan asianmukaisesti suhteellisuuden ja toissijaisuuden periaatteita sekä tuomioistuinten ja jäsenvaltioiden lainsäädännön että yksityisten oikeussubjektien kannalta tarkasteltuna.

1.2 Asia koskee sekä perheoikeutta että saatavien perimistä, ja sosiaalisessa mielessä siihen liittyy köyhyyteen ajautumisen riskejä, jotka tulee niin ikään ottaa huomioon.

1.3 Ehdotus on myös riittävän selkeä ja takaa asianosaisten, kolmansien osapuolten ja hallinnon oikeusvarmuuden. Siinä suojellaan henkilötietoja, joita voidaan käyttää vain riidanratkaisuun ja elatusvelvollisen velvoitteiden täyttämiseen.

1.4 Kun otetaan huomioon tietyt erityishuomiot, komitea suhtautuu myönteisesti komission tekemään säädösaloitteeseen ja on tyytyväinen siihen, että tavoitteena on ollut laatia moitteeton säädös. On erityisen ilahduttavaa, että ennen laadukkaan säädöstekstin valmistelua on kuultu asianosaisia ja laadittu alustava vaikutusarvio. Komitea suhtautuu niin ikään myönteisesti säädöstyypin ja oikeusperustan valintaan. Asetus on omiaan yhdenmukaistamaan elatusapuun liittyviä käytäntöjä, koska sitä sovelletaan kaikkialla yhteisössä, vaikka jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen välillä on yhä eroja.

1.5 Vain muutamat jäsenvaltiot ovat ratifioineet Haagin yleissopimuksen elatusapuun sovellettavasta lainsäädännöstä, mutta useimmat niistä (25 jäsenvaltiosta 17) ovat ratifioineet yleissopimuksen elatusaputuomioiden täytäntöönpanosta. Koska asiaan on kuitenkin suhtauduttu varauksellisesti, ja yleistä sisäistä järjestystä koskevat kansalliset säännökset antavat mahdollisuuden olla panematta vieraan valtion tuomioistuimen antamaa tuomiota täytäntöön, tuomion täytäntöönpano saattaa osoittautua mahdottomaksi, vaikka sen olisi antanut jonkin muun sopijavaltion viranomainen. Tämä vaikeuttaa tuomioistuinten päätösten vapaata liikkuvuutta yhteisön alueella, ja käytäntö on syytä kumota.

1.6 Komitea kehottaakin neuvostoa hyväksymään ehdotetun asetuksen, jonka nojalla taataan oikeusvarmuus ja joka mahdollistaa käytännön toimenpiteet elatusapusaatavien perimiseksi ulkomailta, mikä on Euroopassa asuvien etujen mukaista.

1.7 Komitea kehottaa lisäksi Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin tasavallan hallituksia harkitsemaan mahdollisuutta ryhtyä soveltamaan asetusta (*opt in*) ja Tanskan hallitusta helppottamaan elatusapua koskevien tuomioiden täytäntöönpanoa, sillä Tanska on ratifioinut Haagin yleissopimuksen elatusavun täytäntöönpanosta. Tanskaa kehoitetaan myös harkitsemaan yhteistyön käynnistämistä muiden jäsenvaltioiden kanssa, kun sille esitetään tuomion tunnustamista koskeva pyyntö.

2. Komission ehdotus

2.1 Ehdotuksen tausta ja kansainvälinen ulottuvuus

2.1.1 Vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen toteuttamista yksityisoikeuden alalla koskevassa ohjelmassa, joka hyväksyttiin 30. marraskuuta 2000, kehoitetaan poistamaan eksekvatuurimenettely elatusapusaatavilta, jotka kuuluvat tuomioiden vastavuoroisesta tunnustamisesta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetun nk. Bryssel I -asetuksen⁽¹⁾ soveltamisalaan. Ohjelmassa todetaan, että saattaa olla tarpeen sopia tietyistä yhteisistä menettelysäännöistä ja pyrkiä yhdenmukaistamaan menettelyjä sekä tehostamaan tuomion täytäntöönpanoa toisessa jäsenvaltiossa varsinkin mahdollistamalla tietojen hankkiminen velallisen omaisuudesta.

2.1.2 Jäsenvaltioiden on tehtävä tuomioiden vastavuoroiseen tunnustamiseen liittyvää oikeudellista yhteistyötä. Tuomioiden vastavuoroisen tunnustaminen edellyttää myös lainvalintasääntöjen yhdenmukaistamista.

2.1.3 Kansainvälistä yksityisoikeutta käsittelevä Haagin konferenssi valmistelee nykyisten yleissopimusten päivittämistä. Komission mukaan yhteisön toimet ja kansainväliset toimet täydentävät toisiaan. Haagin aloite mahdollistaa aikanaan yhteistyön kehittämisen kolmansien maiden kanssa, ja tulokset saattaisivat olla siirrettävissä EU:n lainsäädäntöön.

⁽¹⁾ Tuomioistuimen toimivallasta, tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annettu asetus N:o 44/2001/EY.

2.2 Asetusehdotuksen tavoitteet

2.2.1 Ehdotuksella pyritään poistamaan kaikki rajoitukset, jotka estävät tiettyssä jäsenvaltiossa asuvaa elatusapuun oikeutettua henkilöä perimästä elatusapusaatavia toisesta jäsenvaltiosta.

2.2.2 Elatusapuun oikeutettujen on pystyttävä saamaan maksutta unionin alueella lainvoimainen täytäntöönpanoperuste, jonka avulla elatusapu saadaan säännöllisesti maksuun.

2.2.3 Tällä nimenomaisella oikeudenalalla on välttämätöntä ottaa käyttöön yksi yhtenäinen, kunnianhimoinen väline, joka kattaa kaikki tarkoituksenmukaiset siviilioikeuden yhteistyökentät, sillä alalla ei ole yhtenäistä järjestelmää. Elatusavun ja elatusapuun oikeutetun käsite vaihtelee maittäin. Vuonna 1973 tehty Haagin yleissopimus antaa mahdollisuuden olla pane-matta tuomiota täytäntöön (26 artikla), ja tämä yleissopimus on tehty ennen yhteisön säädöksen antamista. Poikkeuslauseke (Bryssel I -asetuksen 71 artikla) ehdotetaan kumottavaksi nimenomaisesti elatusapusaatavien perintää koskevalla säädöksellä.

2.3 Ehdotetun asetuksen sisältö

2.3.1 Lainvalintasääntöjen yhdenmukaistaminen: sovellet-tavan lain määräytyminen yhdenmukaistettujen säännösten nojalla helpottaa tuomion täytäntöönpanoa toisessa valtiossa. Tuomion täytäntöön panemiseksi valitaan laki, joka on riittä-vässä ja kiistattomassa yhteydessä elatusapuun oikeutetun henkilön ja elatusvelvollisen perhetilanteeseen.

2.3.2 Tuomio tunnustetaan, ja se on täytäntöönpanokel-poinen kaikkialla Euroopan unionissa.

2.3.3 Elatusvelvollisen asuinvaltio ryhtyy konkreettisiin täytäntöönpanotoimiin. Se antaa myös tietoja velallisen talou-dellisesta tilanteesta ja antaa säädöksiä, joiden nojalla elatus-maksu voidaan veloittaa suoraan pankasta tai pankkitililtä.

2.3.4 Vahvistetaan elatusapusaatavien ensisijaisuutta ja lujite-taan oikeudellista yhteistyötä siviiliasioissa. Asetuksen liitteenä on tätä varten yhdenmukaistettuja asiakirjapohjia.

3. Yleistä

3.1 Komitea toteaa, että ehdotus nimenomaan elatusapusaatavien perintää toisessa jäsenvaltiossa koskevaksi asetukseksi on tarpeellinen ja oikeasuhtainen. *Lex specialis* -säädöksenä se menee oikeudellista yhteistyötä siviiliasioissa koskevien yleis-säännösten edelle ja palauttaa yhteisön lainsäädännön ensisijai-suuden alalla, johon valtiot eivät ole tähän mennessä halunneet puuttua, muuttamatta kuitenkaan jäsenvaltioiden omaa lainsää-däntöä.

Bryssel 20. huhtikuuta 2006.

3.2 Elatusvelvollisen omaisuuden ja suoraveloituksen määrit-tämisperusteet takaavat yksityisyyden suojan ja tietojen luotta-muksellisuuden. Elatusvelvollisen on ilmoitettava elatusapuun oikeutetulle henkilölle ja tuomion antaneelle tuomioistuimelle kaikista tekemistään työnantajan tai pankkitilin vaihdoksista.

3.3 Asetuksessa ratkaistaan elatusapuun oikeutetun tilanne mutta otetaan samalla huomioon elatusvelvollisen oikeus kiistää vaadittu elatusapu tai pyytää tuomion antanutta tuomioistuinta tarkistamaan elatusavun määrää. Tarkistuspyynnöllä on täytän-töönpanotoimia lykkäävä vaikutus.

3.4 Tuomioon sovelletaan sen valtion täytäntöönpanome-nettelyä, jossa tuomio pannaan täytäntöön, riippumatta siitä, missä valtiossa tuomio on annettu.

3.5 Ennen ehdotuksen tekemistä asiasta on julkaistu vihreä kirja (²), järjestetty kuulemistilaisuuksia ja asiantuntijatapaamisia sekä tutkittu kunkin jäsenvaltion tilannetta. Niinpä ehdotus on johdonmukainen ja selkeä, ja se on laadittu käytännönläheisesti. Sen avulla voitaneen poistaa jäljellä olevat esteet, jotka ovat vaikeuttaneet elatusapusaatavien perintää valtiosta toiseen.

4. Erityistä

4.1 Ehdotetun asetuksen 3 artikla

ETSK katsoo, että tuomioistuimen toimivalta on määriteltävä ensi sijassa elatusapuun oikeutetun vakituisen asuinpaikka-kunnan mukaan. Komitea ehdottaakin, että alakohtien a ja b järjestystä muutetaan.

4.2 Ehdotetun asetuksen 15 artikla

Komitean käsityksen mukaan elatusapuun oikeutetulla on aina oltava oikeus vedota lainsäädäntöön, jonka nojalla hänelle on myönnetty oikeus elatusapuun. Siksi ei voida hyväksyä lainsää-däntöä, jonka nojalla kyseinen oikeus voitaisiin evätä, ellei siihen ole asetuksessa hyväksyttyä pakottavaa oikeusjärjestyksen perusteisiin liittyvää syytä.

4.3 Ehdotetun asetuksen 35 artikla

Komitean mielestä pankkitilin tilapäistä jäädyttämistä koskeva määräys ei voi olla totaalinen, vaan se on rajoitettava koske-maan elatusavun maksamisen kannalta välttämätöntä summaa, sillä muussa tapauksessa on olemassa vaara, että tilin haltijalla ei ole väliaikaisesti käytettävissään elämiseen tarvittavia varoja ennen kuin varoista on tehty päätös. Komitea katsoo, että määräys on tarkoituksenperäänsä nähden selvästi suhteeton.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Anne-Marie SIGMUND

(²) KOM(2004) 254 lopullinen.